

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1250189/7

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד, הרב דוד שני, הרב חיים ו' וידאל

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד איתן ליפסקר)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שירה דרורי-סאלם)

הנדון: סמכות ביה"ד הרבני לדון במזונות ילדים לאחר פסיקת ביהמ"ש העליון בבע"מ

7628/17

החלטה

לפנינו נדון סמכות ביה"ד לדון בעניין תביעת האישה למזונות ילדים.

רקע ועובדות

הצדדים נישאו בשנת תש"ס (2000). מנישואין אלו נולדו להם שלושה ילדים, כיום הם בגילאי 17, 19 ו-14.

הצדדים פרודים זה מזה כשלוש שנים. הם ניסו הליך של גישור שלא הצליח בסופו של דבר. ביום 10/12/2019 פתחה האישה תיק יישוב סכסוך. ביום 3/6/2020 פתחה האישה תיק גירושין וכרכה אליו את נושאי הרכוש, הילדים ומזונותיהם, מזונות האישה וכתובתה.

ביום 7/7/2020 הגישה האישה בקשה למזונות עבר שלא שילם האיש החל מחודש מרץ 2019, מזונות זמניים עבור הילדים בהווה בסך של 3,500 ₪ לחודש והחזר תשלומי משכנתא וביטוחי משכנתא ששילמה האישה לבדה.

למחרת, ביום 8/7/2020, התקיים דיון. באותו יום נסרקה בקשה של האיש לסלק על הסף את תביעת האישה למזונות ילדים מחוסר סמכות, היות שלפי בע"מ 7628/17 אי אפשר לכרוך את מזונות הילדים לתביעת הגירושין של אחד הצדדים, והוגשה תביעת מזונות ילדים לביהמ"ש. בדיון חזר ועלה נושא זה של הסמכות.

ביה"ד הורה לצדדים לשלוח סיכומים. סיכומי הצדדים הגיעו, ולהלן עיקרי טענותיהם.

טענות האישה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- א. פסה"ד של ביהמ"ש העליון בבע"מ 7628/17 קובע כי ביה"ד מוסמך לדון במזונות עבר ובמזונות זמניים של הילדים עד שייקבעו מזונות קבועים עבורם בביהמ"ש. זה בדיוק מה שביקשה האישה ביום 7/7/2020, ואם כן ביה"ד מוסמך לדון בבקשה.
- ב. יתרה מזאת, פסה"ד של ביהמ"ש העליון הנ"ל נשען על החשש שבמסגרת הדיונים על הגירושין ייפגעו זכויות הקטין למזונות. לפיכך החליט להעביר את הסמכות לביהמ"ש. אולם במקרה דנן ששני הצדדים מעוניינים להתגרש לא קיים חשש זה. לפיכך אין מניעה לכרוך את נושא מזונות הילדים לתביעת הגירושין במקרה דנן.
- ג. אי המצאת ראיות לכתב התביעה, תלושי משכורת וחשבוניות, אינה מעידה על חוסר תום לב במקרה דנן, בוודאי שהדברים יומצאו בהמשך בהתאם להוראות בית הדין.

טענות האיש

- א. האישה לא תבעה בכתב התביעה שלה השבת מזונות עבר.
- ב. האישה לא פירטה את הוצאותיה. זה מעיד על חוסר כנות ותום לב.
- ג. אי אפשר להגיש בקשה למזונות זמניים אם אין תביעה עיקרית. סעד זמני, מזונות זמניים, הוא הליך עזר להליך עיקרי, ואם ההליך העיקרי מתקיים בביהמ"ש אין מקום שביה"ד ייתן סעדים זמניים לצורך הליך שמתנהל בערכאה אחרת.
- ד. אי אפשר לדון על מזונות השבה כל עוד לא נקבע כמה חייב האב לשלם עבור מזונות הילדים, וכמה עליו להשיב. רק ביהמ"ש שמוסמך לדון בשיעור מזונות הילדים יוכל לקבוע את גובה מזונותיהם, ולאחר מכן יוכל גם לקבוע את הסך שעל האב להשיב לאם עבור הוצאותיה.

דיון והכרעה

לאחר העיון סבור ביה"ד כי יש לביה"ד סמכות לדון בתביעת האישה להשבת מזונות שהוציאה עבור הילדים ולמזונות זמניים, ונבאר את דברינו.

- א. בחוק שיפוט בתי דין רבניים, תשי"ג-1953, נאמר בסעיף 3:

הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האשה ואם על ידי האיש, היא לבית דין רבני שיפוט יחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג.

מבואר אם כן שאפשר לכרוך את נושא מזונות הילדים לתביעת הגירושין בבית הדין הרבני.

יתרה מזאת, בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959, נאמר בסעיף 3 כי "אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו". הדין האישי הוא הדין הדתי. אומנם חוקית הסמכות נתונה למי שהחוק נותן אותה, אך ההיגיון נותן כי המקום הראוי יותר שיתברר נדון זה הוא בית הדין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדתי, ששם יושבים דיינים שהשכלתם היא הדין הדתי, ולכל הפחות לא תהיה מעלתו בעניין זה פחותה משל הערכאה האזרחית.

ב. דא עקא, בשנת 1969 החליט ביהמ"ש העליון בע"א 120/69 רות שרגאי נ' יהודה שרגאי כי יש חילוק בין תביעת השבת מזונות של האישה ובין תביעת הילדים למזונות, ולפי קביעתו רק התביעה הראשונה היא בסמכותו של ביה"ד, ולפי הבנתו – זאת הייתה כוונת החוק הנ"ל.

יצוין שבפסה"ד לא חילק השופט זוסמן בין מזונות עבר לעתיד, אלא כתב בפירושו שתביעת מזונות ההשבה היא של "הורה המוציא (או עומד להוציא) יציאות למזונות הילד" (ההדגשה אינה במקור).

פסיקה זו יצרה את "הלכת שרגאי" שמצמצמת את סמכות בתי הדין הרבניים בעניין מזונות הילדים, ונתנה את הפתח לתביעה עצמאית של הילדים.

יצוין שעל פסיקה זו ישנם מספר תמיהות:

1. היא לוקחת את החוק שסתם וכתב מפורשות שאפשר לכרוך את מזונות הילדים ומוציאה אותו מפרוטו.

2. פסק דין זה משאיר ללא תשובה את השאלה, במה גרע חלקם של מזונות הילדים מהחזקת הילדים והסדרי שהות, אשר שניהם עניינים הכרוכים בהליך הגירושין, שבמשמורת והסדרי שהות מוסמך בית הדין לדון ואילו בתביעת מזונות אינו מוסמך אלא רק בדרך של השבה?

3. מטרת הכריכה ותכליתה על פי פסיקות בית המשפט העליון עוד מלפני כשישים שנה היא חיסול יעיל של כלל הנידונים שקשורים לגירושין בערכאה אחת (ראה ע"א 8/59 גולדמן נ' גולדמן), וקביעה זו המונעת כריכה של מזונות הילדים פועלת בבירור נגד מטרה זו, ופוגעת בראש ובראשונה בצדדים הבאים להתגרש ובילדיהם, היא מכריחה אותם לפצל את הדיונים ולדלג בין הערכאות בלא שיוכלו לאחד את הטיפול בהם בערכאה אחת אלא רק עם הסכמת כל הנוגעים בדבר, דבר שבהליך גירושין רווי סכסוכים על פי רוב לא יקרה.

4. פסיקה זו מניחה כי בית הדין עסוק רק בגירושין של הצדדים, ואינו נותן את לבו לטובת הקטינים ולזכויותיהם. לפיכך יש לאפשר לקטין זכות להגיש תביעה עצמאית. גישה זו מטילה דופי קשה בדייני ישראל, וכפי שבתי המשפט יכולים לשקול יחד תביעות שונות בעניינים הנלווים לגירושין באופן מאוזן וצודק, הרי שלא פחות מכך גם דייני ישראל חזקה עליהם שישקלו את כל השיקולים הצודקים הנדרשים, כפי שהם מוסמכים אגב לעשות גם נכון להיום בהליכים שבהסכמת הצדדים.

5. ולכך נוסף, היעלה על הדעת שבית הדין הרבני אשר לו הסמכות הייחודית לדון בענייני הגירושין של בני זוג היהודיים יעסוק רק בעניין המצומצם של סידור הגט והכתובה ולא יהיה מוסמך לדון בכל שאר העניינים הכרוכים בגירושין המבוקשים ממנו אלא רק במקרה של הסכמת שני ההורים? האם גישה כזו מבקשת להותיר את בתי הדין הרבניים, רשות משפטית מוסמכת במדינת ישראל, כ'מסדרי גיטין' בלבד?!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. הלכת שרגאי יצרה פולמוס נוסף בעקבותיה: מהי הגדרת תביעת השבת המזוונות של האישה. בתי הדין הרבניים סברו כי אין כל הבדל מהותי בין תביעת הילד לתביעת ההשבה של האישה, ובשני המקרים מטרת התביעה היא להסדיר את חלוקת נשיאת הנטל הכספי בין ההורים עבור מזונות הילדים אחר פרידתם, ואין זו אפוא אלא אותה גברת בשינוי האדרת.

ד. בפסה"ד בבע"מ 7628/17 מספטמבר 2019 נתנה דעת הרוב (של השופטים מזוז וקרא, בשונה מדעתו של השופט הנדל) את פרשנותה להיקף סמכות בית הדין בעניין 'השבת מזונות הילדים' שנזכרה בהלכת שרגאי, ובכך צמצמה ובאופן אנוש את סמכותו של בית הדין בעניין (ההדגשות נמצאות במקור):

אי בהירות מסוימת עולה באשר לגבולות תביעת ההשבה בהתייחס להוצאות עתידיות, וזאת נוכח המילים שהושמו בסוגריים בענין שרגאי: "המוציא (או העומד להוציא)".

אני סבור כי ההורה הנושא בהוצאות הילדים אותם חב ההורה האחר רשאי לכרוך במסגרת תביעת גירושין תביעה להשבת הוצאותיו אלה, וזאת בהתייחס להוצאות עד להכרעה המהותית בענין תביעת המזונות של הילדים לגופה. הכוונה היא להוצאות שההורה התובע כבר הוציא עבור מזונות הילדים, או הוצאות ידועות שהוא עומד להוציא בזמן הקרוב, כגון הוצאות קונקרטיות שהוא כבר התחייב או חויב להוציאם נכון לאותה עת. מכל מקום, תביעת השבה אינה יכולה להיות מסלול עוקף לתביעת מזונות של הקטין על ידי כריכת תביעת השבה המתייחסת להוצאות עתידיות שאינן תחומות כאמור. מטבע הדברים מדובר בהליך שאינו מצריך דיון והכרעה בסוגיה המהותית של החיוב במזונות.

מדובר בפרשנות מצמצמת ביותר של הוראת המחוקק ואף של פס"ד שרגאי עצמו, אשר עד היום אף פסק דין או מאמר משמעותי בנדון לא העלה זאת, לפיה אף בתביעה להשבת המזונות אין לביה"ד סמכות לדון אלא רק במה שנוגע למזונות העבר ולמזונות בטוח הקרוב, עד שתוכרע הסוגיה בביהמ"ש. בית המשפט בדעת הרוב חזר וכתב בסיכום עמדתו:

תביעה כזו יכולה להתייחס להוצאות שההורה התובע כבר הוציא עבור מזונות הילדים, או הוצאות ידועות שהוא עומד להוציא בזמן הקרוב, כגון הוצאות קונקרטיות שהוא כבר התחייב או חויב להוציאם נכון לאותה עת.

מעבר לבעייתיות שבצמצום סמכות ברורה ומפורשת שקבע המחוקק לבתי הדין הרבניים גישה זו מעלה קשיים רבים נוספים מעשיים בניהול ההליך המצומצם שהותיר בית המשפט לבית הדין בהליך השבת מזונות הילדים:

1. איך יוכל ביה"ד לקבוע מה צריך האב להשיב לאישה אם עדיין לא נקבע כמה הוא חייב לשלם "עד להכרעה המהותית בענין תביעת המזונות של הילדים לגופה"?
2. האם תוכל האישה להמשיך ולהוציא כל הוצאה נדרשת עבור הילדים, מסעדות, נסיעות לחו"ל, חוגים יקרים וכו' "עד להכרעה המהותית בעניין" ולבקש החזר מהאיש?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. איך אפשר לומר שמטבע הדברים ביה"ד יוכל לפסוק בנושא זה בלא דיון והכרעה בסוגיה המהותית של המזונות, האם כל נטל המזונות הוא על האיש בלבד (ראה בע"מ 919/15...)? האם אפשר לחייבו מעבר ליכולתו? האם הוצאות חינוך ורפואה דינן להתחלק חצי חצי או שהאב יישא בכולם? האם נושאים אלו אינם דורשים הכרעה?

גם הנימוקים שניתנו לפסיקה זו 'צריכים עיון' ועומדים בסימן שאלה גדול. בפסק הדין נאמרו שני נימוקים עיקריים, הצורך בדיון מהותי בעניינו של הקטין בנפרד מהגירושין כדי שלא יקופחו זכויותיו, ומניעת מרוץ הסמכויות.

באשר לקיפוח זכויותיו של הקטין יצוין שמאז פסיקת בע"מ 919/15 בתי המשפט פוסקים הרבה פחות מזונות מאשר בתי הדין. אין לנו ספק שמסיבה זו נלחם האיש להעביר את הסמכות לבית המשפט, אשר לפי הערכתו שם יצטרך לשלם פחות עבור מזונות הילדים. איך אפשר אפוא לומר שדווקא בבית הדין יקופחו זכויות הילדים?!

כפי שציינו לעיל, טעם זה מבוסס על האשמה חמורה נגד דיני ישראל, שכביכול לא יתנו את לבם לזכויות הקטין עקב הליך הגירושין של ההורים.

מלבד זאת, הטענה על החשש שמא תותר האישה על מזונות כדי לקנות את גיטה ובכך יקופחו הקטינים אינה מובנת, הרי קיפוח כזה יוכל להיעשות רק במסגרת של הסכם גירושין, שביה"ד יגשר בין הצדדים ויביא את האישה לויתורים בתמורה לקבל את הגט? במקרה של פסיקה לא יוכל להיות קיפוח, פסיקה פירושה ייקוב הדין את ההר. אך אם יושג הסכם כזה ממילא תבקש האישה למחוק את כל התביעות התלויות ועומדות, כפי שקורה במקרה שמגיעים להסכמים בביהמ"ש או בביה"ד, ומה תועיל נטילת הסמכות מביה"ד הרבני, הרי ביהמ"ש לא ימשיך את הדיון בסוגיה לאחר הגעה להסכם ולאחר ששני הצדדים לא ירצו להמשיך בהליך. מלבד זאת, להבדיל מהסכם שהצדדים הכינו והגיעו אליו ביניהם בלא ליוויה של הערכאה המשפטית, דווקא בהליך תביעה בו בית הדין נכנס לעובי הקורה של בחינת פסיקת המזונות לילדים גדול הסיכוי שבית הדין בחן ודן בו לגופו של עניין תוך תשומת לב רבה לטובתם של הקטינים ויכולת ההורים לזון אותם כפי שניתן וראוי להם.

איך אם כן כותב השופט המלומד ג' קרא בפסק הדין כי כריכת מזונות הילדים בבית הדין "עלולה להיות כרוכה בפגיעה קשה בטובתו של הקטין", כדבריו?!

באשר לטענת מרוץ הסמכויות, מעבר לבעייתיות שבהעלאת טענה זו כטעם לצמצום סמכויותיהם של בתי הדין הרבניים בניגוד להוראתו הפורשת של המחוקק וכנגד לתכלית הכריכה שבית המשפט העליון בעצמו כאמור בפסקותיו הקודמות כתב לגביה, הרי שלאחר כניסתו של חוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה פחת מרוץ סמכויות וכמעט שאינו קיים, שהרי חוק זה נותן את זכות בחירת הערכאה למי שפתח ראשון את תיק יישוב הסכסוך, ובאשר למרוץ לפתיחת הליך יישוב הסכסוך – אדרבה, שזוגות הנמצאים במשבר בנישואיהם יפנו כמה שיותר מוקדם לקבלת סיוע מקצועי ואמין מהרשויות המוסמכות ויישבו את סכסוכיהם בדרכי נועם ושלו.

בפסה"ד הייתה התייחסות לנושא תיקי המזונות בבתי הדין הרבניים. הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני הציג בפני בית המשפט העליון רשימה ארוכה של תיקי מזונות שהתנהלו רק מכוח כריכה ולא מכוח הסכמת הצדדים. מדובר ברשימה שהוכנה ביסודיות בעזרת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העוזרים המשפטיים בכלל בתי הדין הרבניים שבדקו את התיקים אחד לאחד, ומצאו שהגישה בבתי הדין הייתה שאפשר לכרוך את נושא מזונות הילדים למרות הלכת שרגאי. ומה הייתה ההתייחסות דעת הרוב בפסה"ד לנתונים אלו? הרי לשונו:

לבסוף, באשר לנתונים המספריים בעמדת היועץ המשפטי לשיפוט רבני אליהם מתייחס חברי (פסקה 10). כפי שצוין בצדק בעמדת היועץ המשפטי לממשלה, אין בנתונים אלה כדי לתרום לענייננו. הנתון לפיו בשנים 2010-2012 (3 שנים) נדונו מאות תביעות מזונות שנכרכו בתביעות גירושין, אינה מלמדת מאומה, שכן יתכן, ואף סביר להניח, כי אלה הוגשו בהסכמה לפי סעיף 9 לחוק ולא במסגרת כריכה לפי סעיף 3 לחוק. יצוין, כי מספר הליכי הגירושין בישראל מידי שנה הוא מעל 10,000, היינו למעלה מ-30,000 הליכי גירושין במהלך שלוש השנים האמורות (נשים ומשפחה בישראל דו שנתון סטטיסטי (פרופ') רות הלפרין-קדרי, גב' אריאלה גורשטיין-פניג ועו"ד קרן הורוביץ עורכות) 55-51 (2018)). סביר אפוא להניח, נוכח התפלגות האוכלוסיה בישראל, כי חלק לא מבוטל מההליכים בנוגע למזונות הילדים מתנהלים בפני בית הדין הרבני בהליך של שיפוט בהסכמה לפי סעיף 9 לחוק.

כלומר, התעלמות מוחלטת מהמאמץ שנעשה ומהמצאים הברורים והאמינים שהוצגו, בלי בדיקת הדברים וביורם, אלא הסתפקות באמירה שסביר להניח שהוגשו בהסכמה, למרות שהדברים נבדקו אחד לאחד והתברר שבמקרים הלא התביעות לא הוגשו בהסכמה!

ה. צר לנו לאמור זאת, אך התחושה העולה מקריאת דעת הרוב בפסק הדין, היא כי בית המשפט העליון מחק למעשה הוראת חוק ברורה של המחוקק ורוקן אותה מכל תוכן, וזאת בלא שהצביע על בעיה כל שהיא בהליך חקיקת חוק זה משנת 1953 או בחוקיותו, אשר מסמיך אותה לדעתו בגין כך לבטל סעיף חוק זה, ותוך העלאת נימוקים בעייתיים ביותר. תוצאת פסק דין זה, מעבר לנגיסה הקשה בסמכויות בתי הדין הרבניים, הביאה לפגיעה קשה בציבור בעלי הדין שמעוניין בכריכת מזונות הילדים בבית הדין הרבני ובמניעת פיצול מיותר בין הערכאות המשפטיות, דבר אשר עשוי לפוגע בסופו של יום גם בילדי ההורים המתגרשים.

נכון יהיה לעניין זה להביא מדברים שכתב בית הדין הרבני האזורי בתל אביב בתיק 313973/7 מיום כ"ט במרחשון התש"פ (27/11/2019):

כידוע, 'אטרופי בי דינא בכדי לא מטרחינן' (בבא קמא פט ע"ב), ואם מה שנתר מסמכות בית הדין לדון ב'מזונות [...] לילדי הזוג' הוא איבר מדולדל ומצומק, שלאמיתו של דבר אינו יכול לפתור את סכסוכי בני הזוג 'בחדא מחתא', עם כל שאר ענייניהם הכרוכים בגירושין, כפי שביטא זאת בית המשפט בביד"מ 1/60 וינר נ' בארי, פ"ד טו 1457 – 'אם כן למה זה אנוכי'. לשם מה ידון בית הדין וייתן לחינם פסק דין למזונות ילדים, כאשר ממילא, הוא מנוע מלמלא את מטרת סעיף 3 לחוק, לפיה "בית-הדין הדין בתביעת הגירושין יוכל לדון גם בכל ענין אחר השנוי במחלוקת אותה שעה והוא צריך להכרעה עקב הפקעת הנישואין" (ע"א 501/64 א' וינשטוק נ' מ' וינשטוק, פ"ד יט(1) 533; וע"א 666/70 א' שלום ואח' נ' י' שלום, פ"ד כה(2) 701).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

1. בית הדין מבהיר ומדגיש כי שהוא מכבד את החלטות בית המשפט העליון, ואין בכוונתו בדברים האמורים לעיל לסטות מהחלטותיו, אך יהיה זה לדעתנו לא נכון כי בית הדין ימנע מלומר את שנראה לו בעניין הפגיעה הקשה והלא מוצדקת לדעתנו שנגרמה על ידי פסק דין זה לסמכויות בתי הדין הרבניים.

2. לגופן של טענות האיש בעניין הסמכות, כאמור, בית המשפט העליון אמר את דברו בבע"מ 7628/17 בצורה ברורה, כי על אף הצמצום הדרמטי שבסמכויות בית הדין הרבני לדון בתביעת מזונות, עדיין סמכות זו נותרה בידי בית הדין כאשר מדובר בתביעה להשבת "הוצאות שההורה התובע כבר הוציא עבור מזונות הילדים, או הוצאות ידועות שהוא עומד להוציא בזמן הקרוב, כגון הוצאות קונקרטיות שהוא כבר התחייב או חויב להוציאם נכון לאותה עת". לכן במקרה שלפנינו בית הדין מסמך לדון בתביעתה של האישה.

כל טענות האיש כי אין מקום לפסיקה זמנית כשאינן תיק עיקרי וכיו"ב הן יפות והגיוניות, אך אין בכוחן לסתור את החוק המפורש ששולל את טענותיו. קושיות האיש על פסה"ד של ביהמ"ש העליון הן במקומן בלא ספק. לדעתנו מחמת קושיות אלו היה טוב יותר אם מסקנת ביהמ"ש העליון שונה ממה שהסיק בסופו של יום. אך בוודאי שאי אפשר מכח קושיות אלו להגיע למסקנה האבסורדית לחלוטין של האיש – שלילת סמכות חוקית של בתי הדין מכל וכל !!!

אין זה מתפקידנו וסמכותנו לפרשן ולתרוץ את הקושיות שיש על פסה"ד של ביהמ"ש העליון, תפקיד זה מוטל עליהם. אך הקושיות לא יוכלו למנוע מאתנו להמשיך ולפעול במסגרת הסמכות שעדיין נשארה בידינו.

3. מכיוון שכן, ומכיוון שהאישה עתרה לביה"ד לתת לה מענה משפטי, איננו רשאים להסתלק מהתביעה, גם אם נראה שיש הגיון כלשהו בטענות האיש. התורה מצווה אותנו לעשות משפט, אין זו רשות לשפוט, ירצה הדיין ידון ירצה יסתלק מהדין, אלא הוא חייב לדון, שכן מבואר בתורה – "ושפטתם צדק", "בצדק תשפוט" וכו'. גם ראה רש"י כתובות דף קו עמוד א "מצות הדיינים עשה ושפטתם צדק", וראה לעניין זה שולחן ערוך חושן משפט סימן יב סעיף א:

שנים שבאו לפניך לדין, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע דבריהם, או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה, אתה רשאי לומר להם: איני נזקק לכם, שמא יתחייב הקשה ונמצא רודף אחר הדיין. אבל משתשמע דבריהם ותדע להיכן הדין נוטה, אי אתה רשאי לומר: איני נזקק לכם. ואם היה ממונה לרבים, חייב להזקק להם.

מקור הדברים הוא האמור בתורה בפרשת שופטים "לא תגורו מפני איש". בית הדין הרבני בוודאי ממונה לרבים, ואם כן אינו רשאי להסתלק מהדין.

גם ראה בג"ץ 5376/08 שלום סמיה נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב: "משמוגש הליך שיפוטי בפני ערכאת שיפוט מוסמכת, מוטלת עליה חובה לדון ולהכריע בו. אין ערכאת שיפוט רשאית לומר כי, על אף שקנויה בידה סמכות שיפוט, היא אינה רוצה, משיקוליה שלה, להפעיל את סמכותה ולהכריע בהליך".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ט. באשר לטענת האיש שהאישה תבעה מזונות בכלל ולא את המזונות המצומצמים שבסמכות בית הדין, ברור כי בכלל מאתיים מנה, והנושא המצומצם שבסמכות בית הדין הרבני כלול בתביעתה, ולכן ביה"ד ידון במה שהוא מוסמך ולא במה שאינו מוסמך, אך אין בדבר עילה למחיקת התביעה כל עוד האישה מעוניינת בכך במסגרת תביעתה.

מלבד זאת, האישה תיקנה את הטעון תיקון והגישה בקשה מאוחרת למזונות עבר ומזונות זמניים, וזאת בטרם פתח האיש תיק בביהמ"ש, ולכן גם לו יצויר שפתיחת התיק לא הייתה כדין, אך משתוקן הדבר קנה ביה"ד סמכות כדת וכדין.

י. באשר לאי צירוף חשבוניות וכו', וטענת חוסר תום לב – מדובר בטענה שאין בה ממש. חוסר תום לב היינו שאין הבע"ד מתכוון באמת לתביעתו אלא למטרה אחרת. אחד המבחנים לכך הוא הגשת תביעה רשלנית וחסרה. במקרה דנן אין ספק שהאישה רוצה השבת הוצאות עבור מזונות הילדים, אין ספק שהבע"ד נהג בתום לב, ואין צורך להאריך בדברים פשוטים. לכן טענה זו של האיש נדחית על הסף.

יא. לפיכך ביה"ד מוסמך לדון בתביעת האישה, ועל המזכירות לקבוע דיון מיד לאחר הפגרה בתביעת האישה למזונות זמניים ותביעה להשבת מזונות עבר.

בשולי הדברים ייאמר כי לאחר שהדברים נכתבו, אך בטרם חתמו כל דייני ההרכב על החלטה זו, הביא בית הדין את הצדדים להסכם שלפיו הוסמך בית הדין לדון בכלל הנושאים. אך למרות שהחלטה זו כבר אינה רלוונטית מכל מקום מצאנו לנכון לחתום עליה ולפרסם אותה היות שנאמרו בה דברים בעלי חשיבות רבה לעניות דעתנו.

אפשר לפרסם החלטה זו לאחר השמטת פרטים מזהים של בעלי הדין.

ניתן ביום י"ג באלול התש"פ (02/09/2020).

הרב חיים ו' וידאל

הרב דוד שני

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד

קובץ זה עלול להכיל שינויי עריכה והגהה